

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne	7
Foreword	9
Damian Bielicki	
<i>International Humanitarian Law and Space Law</i>	11
Dr Wojciech Bieńkowski	
<i>Konwencje Genewskie jako podstawa funkcjonowania wojskowych służb medycznych</i>	21
Dr Veronika Bilkova	
<i>Individual's Right to Reparations for International Humanitarian Law Violations</i>	37
Nobuo Hayashi	
<i>Continuous Attack Liability Without Right or Fact of Direct Participation in Hostilities – The ICRC Interpretative Guidance and Perils of a Pseudo-Status</i>	56
Prof. dr hab. Jerzy Menkes, Marcin Menkes	
<i>Międzynarodowe prawo humanitarne wobec nowych wyzwań</i>	80
Dr Elżbieta Mikos-Skuza	
<i>Koncepcja okupacji w świetle prawa haskiego i genewskiego a współczesna praktyka państw</i>	100
Dr Joanna Nowakowska-Małusecka	
<i>Konwencja Genewska a ochrona praw dziecka w konflikcie zbrojnym</i>	120
Płk Krzysztof Sałaciński	
<i>Ochrona dóbr kultury w prawie międzynarodowym i polskim – doświadczenia z realizacji zadań w ramach misji wojskowych</i>	139
Prof. dr hab. Janusz Symonides	
<i>Walka z terroryzmem w świetle międzynarodowego prawa humanitarnego</i>	158
Lidia Szafaryn	
<i>Rola i zadania Polskiego Czerwonego Krzyża w dziedzinie upowszechniania międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych</i>	181
Ilona Topa	
<i>Międzynarodowa administracja terytorialna – ius in bello czy ius post bellum?</i>	195

SŁOWO WSTĘPNE

Rok 2009 obfitował w rocznice związane z międzynarodowym prawem humanitarnym. W czerwcu minęło 150 lat od bitwy pod Solferino, która zainspirowała Henry Dunanta w jego działaniach na rzecz rannych i chorych w wojnach oraz do powołania organizacji niosących im pomoc. Obchodzony był także jubileusz 90-lecia powstania Polskiego Czerwonego Krzyża. Jednak dla prawa międzynarodowego w szerokim znaczeniu niewątpliwie najważniejszą rocznicą było 60-lecie przyjęcia konwencji genewskich o ochronie ofiar wojny – umów, które obecnie wiążą wszystkie państwa świata oraz Stolicę Apostolską, a więc mają najszerszy zasięg obowiązywania; takiego nie ma nawet Karta Narodów Zjednoczonych. Nie oznacza to jednak, że są to dokumenty bezwzględnie przestrzegane przez państwa czy inne strony konfliktów zbrojnych, dlatego należy je stale propagować, nie tylko w kręgach wojskowych. Tylko bowiem znajomość norm zawartych w Konwencjach daje szansę na lepszą ochronę osób dotkniętych konfliktami zbrojnymi.

Zdając sobie sprawę z wagi konwencji genewskich dla społeczności międzynarodowej, a także dla samego prawa międzynarodowego i w węższym kontekście prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych, Katedra Prawa Międzynarodowego Publicznego i Prawa Europejskiego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego wraz z Fundacją Wydziału „Facultas Iuridica” zorganizowały w październiku 2009 r. międzynarodową konferencję *Międzynarodowe prawo humanitarne – antecedencje i wyzwania współczesności*, poświęconą właśnie 60. rocznicy przyjęcia tych Konwencji. Z uwagi na doniosłość tego jubileuszu na konferencję zostali zaproszeni wybitni specjaliści tej dziedziny, zarówno z kraju, jak i z zagranicy, z ośrodków naukowych, instytucji rządowych (Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego), a także organizacji pozarządowych. Konferencja odbyła się pod honorowym patro-

natem Polskiego Czerwonego Krzyża, udział w niej wziął także przedstawiciel Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża z Delegatury Regionalnej w Belgradzie. Konferencję wsparła finansowo Konfederacja Szwajcarska.

Książka ta jest częściowo rezultatem dyskusji, jakie odbywały się podczas konferencji, tak oficjalnych na sali obrad, jak i prowadzonych w kuluarach. Znajdują się tu teksty opracowane na podstawie referatów wygłoszonych podczas konferencji, jak i przygotowane specjalnie na potrzeby tej publikacji. Poruszają one szereg niezwykle ważnych i aktualnych zagadnień z zakresu prawa humanitarne- go, odnosząc się przede wszystkim do postanowień Konwencji genewskich, ale sięgają także do innych instrumentów tego prawa, które wraz z Konwencjami stanowią pewnego rodzaju system. Opracowania dotyczą więc ochrony ofiar konfliktów zbrojnych, w tym głównie dzieci, odpowiedzialności i praw poszkodowanych wskutek naruszeń prawa humanitarne- go, funkcjonowania wojskowych służb medycznych czy działalności Polskiego Czerwonego Krzyża na rzecz upowszechniania międzynarodowego prawa humanitarne- go konfliktów zbrojnych. Mowa jest także o nowych wyzwaniach, jakie niosą współczesne konflikty dla prawa humanitarne- go. Chodzi między innymi o walkę z terroryzmem, działania administracji tymczasowych, specyfikę okupacji różniącej się od modelu wypracowanego w IV konwencji haskiej z 1907 r. i IV konwencji genewskiej z 1949 r. czy ochronę dóbr kultury zagrożonych operacjami wojskowymi. Postawione zostało także pytanie o wzajemne relacje prawa humanitarne- go i prawa kosmiczne- go, co wydaje się niezwykle dyskusyjne, jednak pojawia się na ten temat coraz więcej publikacji, głównie w Stanach Zjednoczonych. Ze względu na ogromną różnorodność merytoryczną opracowań nie zostały one uporządkowane według klucza tematycznego, wiele z nich dotyka bowiem różnych aspektów prawa humanitarne- go. Zastosowano więc w spisie treści układ alfabetyczny nazwisk autorów, który wydaje się w tym przypadku najbardziej przejrzysty.

Publikacja przeznaczona jest dla szerokiego kręgu odbiorców. Na pewno jest ona źródłem wiedzy zarówno dla studentów prawa czy stosunków międzynarodowych, jak i praktyków. Poruszając tak ważne zagadnienia, stanowi także wkład w rozwój nauki międzynarodowego prawa humanitarne- go konfliktów zbrojnych i ma skłaniać do dalszych badań w tej dziedzinie.

Niniejsza książka nie powstałaby, gdyby nie wsparcie finansowe, jakiego udzieliło Ministerstwo Spraw Zagranicznych, za co pragnę bardzo serdecznie podziękować. Dziękuję też przede wszystkim Autorom za ich wkład w bogatą merytorycznie pozycję i poświęcony czas na przygotowanie tekstów do książki, która – mam nadzieję – przyczyni się do upowszechniania międzynarodowego prawa humanitarne- go.

Joanna Nowakowska-Matusecka

FOREWORD

In the year 2009 there were several celebrations of anniversaries connected with international humanitarian law (IHL). In June, 150 years have passed since the battle of Solferino which inspired Henry Dunant's activities for wounded and sick soldiers in wars and lead to the creation of an independent organization giving them aid and medical assistance. Additionally, 90 years ago the Polish Red Cross was founded. However, for international law in a broad sense and, in particular, for international law of armed conflicts, the most important event was the 60th anniversary of adopting the Geneva Conventions on the protection of victims of war (GC). These treaties are the most widely accepted ones and have more ratifications than the United Nations Charter. Their significance for the development of international law is unquestionable. Unfortunately, the above does not denote that all the norms of the Conventions are respected by states or other parties to conflicts. Therefore, it is necessary to disseminate IHL and the GC not only among armed forces. The knowledge of these provisions is a chance for a better protection of persons affected by armed conflicts.

In October 2009, in commemoration of the 60th anniversary of the adoption of the Geneva Conventions and in order to appreciate their importance for the international community, for international law and, in particular, for international humanitarian law, the Chair of Public International Law and European Law of the Faculty of Law and Administration, at the University of Silesia together with the Foundation "Facultas Iuridica" organized an international conference: *International Humanitarian Law – Antecedences and Challenges of the Present Time*. The most prominent scholars and specialists in the field of international humanitarian law as well as representatives from Polish Ministry of Foreign Affairs and Ministry of Culture and National Heritage, a regional delegate of the International Committee of the Red Cross from Belgrade have been invited to take part in this

event. The conference took place under the honorary patronage of the Polish Red Cross. It was also financially supported by the Swiss Confederation.

The present publication is partly a result of debates during the conference and discussions continued after the official meetings. It includes articles presented during the conference as well as ones written specifically for this book. The papers concern many important issues from the field of international humanitarian law, with special attention given to the provisions of the Geneva Conventions. The articles concentrate on the question of victims of armed conflicts, particularly children, the responsibility of states and the individuals' right to reparation under IHL, the functioning of medical units in armed forces and the activities of the Polish Red Cross in the field of IHL dissemination. The book also contains materials on new challenges for international humanitarian law, like the struggle against terrorism, the "new" model of occupation, the creation of international interim administration, the protection of cultural heritage endangered by military operations and a controversial topic about the relations between international humanitarian law and space law. Due to the of variety of presented topics, the articles have been arranged in alphabetical order according to the authors' names.

The publication is meant for scholars, students of law and international relations and for practitioners. The book presents crucial issues of IHL and GC, therefore it is also a contribution in the development of this field.

This publication is possible thanks to the financial support of the Polish Ministry of Foreign Affairs, for which I am most grateful. I would also like to thank all the authors for their contributions to this book. We hope this will be our involvement in disseminating international humanitarian law.

Joanna Nowakowska-Matusecka